

Pravna fakulteta
Univerza v Ljubljani

INŠTITUT ZA KRIMINOLOGIJO
pri Pravni fakulteti v Ljubljani

Urednika:

prof. dr. Aleš Završnik
doc. dr. Liljana Selinšek

Avtorji:

mag. Janja Bernard Korpar, dr. Sašo Dolenc, mag. Maša Galič, mag. Martin Jančar, prof. dr. Zoran Kanduč, mag. Tina Korošec, Primož Križnar, doc. dr. Liljana Selinšek, Janez Stušek, mag. Helena Uršič, prof. dr. Aleš Završnik, doc. dr. Sabina Zgaga

Recenzenti:

prof. dr. Igor Bernik
prof. dr. Katja Franko
prof. dr. Gregor Urbas

Avtor stvarnega kazala:

Dean Zagorac

Izdala in založila:

Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani
(za: *Boštjan Koritnik, direktor Založbe Pravne fakultete*)
Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani
(za: *prof. dr. Matjaž Jager, direktor*)

Izdajateljski svet Pravne fakultete Univerze v Ljubljani:

predsednik: prof. dr. Miha Juhart, **člani:** prof. dr. Rajko Pirnat, prof. dr. Katja Škrubej, prof. dr. Franjo Štiblar, prof. dr. Katja Šugman Stubbs, prof. dr. Vasilka Sancin, prof. dr. Saša Zagorc, prof. dr. Viktorija Žnidaršič Skubic, doc. dr. Aleš Novak, doc. dr. Luka Tičar, akad. prof. dr. Marijan Pavčnik, prof. dr. Igor Kaučič, prof. dr. Peter Grilc, as. Boštjan Koritnik

Jezikovni pregled, oblikovanje in prelom:

Dean Zagorac

Tisk: Litteralis d.o.o.

Naklada: 250

Cena: 29 €

Datum in kraj izdaje: februar 2018, Ljubljana

Izdajo monografije je sofinancirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

343.9

PRAVO in nadzor v dobi velikega podatkovja / [avtorji Janja Bernard Korpar ... et al.] ; urednika Aleš Završnik in Liljana Selinšek ; [avtor stvarnega kazala Dean Zagorac]. - Ljubljana : Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti, 2018

ISBN 978-961-6503-33-4

1. Bernard Korpar, Janja 2. Završnik, Aleš
293487360

Pravo in nadzor v dobi velikega podatkovja

Urednika: Aleš Završnik in Liljana Selinšek

Univerza v Ljubljani,
Pravna fakulteta

INŠTITUT ZA KRIMINOLOGIJO
pri Pravni fakulteti v Ljubljani

Ljubljana 2018

Kazalo

Uvodna beseda: Zakaj je veliko podatkovje pomembno za pravo, kriminologijo in družbeni nadzor?	11
Besede recenzentov.....	27

I. Algoritmčni nadzor: od subjekta do stroja

Algokracija: Od vladavine prava do vladavine algoritmov (<i>dr. Aleš Završnik</i>)	35
1. Uvod: vstop algoritmov in velikega podatkovja v družbeno tkivo ...	36
2. Kaj je »veliko podatkovje«? Pomen za kriminologijo.....	44
3. Kako algoritmi spreminjajo vednost?	49
4. Kako algoritmi spreminjajo oblast?	53
5. Kako algoritmi spreminjajo demokracijo?	56
5.1. Spremembe znotraj demokratičnega okvirja	57
5.2. Spremembe demokratičnega okvirja	60
5.3. Načini manipulacije volitev	62
5.3.1. Digitalna volilna geometrija (digitalni gerrymandering).....	62
5.3.2. Manipulacija z zadetki v spletnih iskalnikih	63
5.3.3. Tarčno volilno oglaševanje	64
5.4. Primeri manipulacije volitev.....	66
5.4.1. Ameriške predsedniške volitve 2016: Trump in Cambridge Analytica.....	66
5.4.2. Manipulacije demokratičnih procesov v Evropi in v svetu	68
6. Sklep: demokracija ali algokracija?	71

Živeči laboratoriji in veliko podatkovje v praksi: Stratumseind 2.0 – razprava o živečem laboratoriju na Nizozemskem (<i>mag. Maša Galič</i>)	85
1. Uvod.....	86
2. Projekt STRATUMSEIND 2.0: primer živečega laboratorija na Nizozemskem	90
2.1. Živeči laboratorij Stratumseind in njegovi projekti.....	91
2.1.1. Projekti Živečega laboratorija Stratumseind.....	94
3. Kratka analiza Živečega laboratorija Stratumseind.....	98
3.1. Kaj je živeči laboratorij?	98
3.1.1. Ali je Živeči laboratorij Stratumseind sploh živeči laboratorij? ...	100
3.2. Mit urbanega velikega podatkovja	102
4. Zaključek	105

Veliko podatkovje in avtonomni subjekt svobodne volje (<i>dr. Sašo Dolenc</i>)	111
1. Uvod.....	112
2. Moralna statistika devetnajstega stoletja.....	114
3. Popolna digitalizacija družbe in projekt HUMAN	116
4. Prosojnost dobe velikega podatkovja.....	118
5. Sodni primer <i>Robbins v. Lower Merion School District</i>	122
6. Zakaj sploh potrebujemo zasebnost?	123
7. Ali ima svobodna volja prihodnost?	125

Stroji, podatki, ljudje, kontrola in kapitalizem (<i>dr. Zoran Kanduč</i>)	133
1. Gomazenje podatkov in druga nelagodja digitalne dobe	135
2. O »katastrofi«, ki se je že zgodila	140
3. Kapitalizem in stroji	148
4. Sklepne pripombe	157

II. Kazenskopравни pogled na veliko podatkovje: od teorije do prakse

Hramba profilov DNK za potrebe identifikacije storilcev kaznivih dejanj (<i>dr. Liljana Selinšek</i>)	169
1. Uvod	170
2. Profiliranje DNK in podatkovne zbirke DNK.....	175
2.1. Okvirni tehnični vidik.....	175
2.2. Posebej o dostopnosti do zbirk podatkov.....	177
3. Hramba profilov DNK.....	178
3.1. Sodna praksa Evropskega sodišča za človekove pravice.....	179
3.2. Sodna praksa Ustavnega sodišča Republike Slovenije	182
3.3. Praksa Vrhovnega sodišča ZDA.....	184
3.4. Veljaven pravni okvir	186
3.4.1. Evropska unija (EU)	186
3.4.2. Slovenija.....	189
3.5. Rešitev problema ali še večje težave: univerzalna podatkovna zbirka DNK.....	192
4. Sklep.....	193
Pasti in priložnosti velikega podatkovja z vidika tožilstva: s poudarkom na elektronskih podatkih v osebnih avtomobilih (<i>mag. Janja Bernrad Korpar</i>)	197
1. Elektronski podatki v postopkih preiskovanja kaznivih dejanj	198
2. Neizrabljene možnosti uporabe elektronskih podatkov iz osebnih avtomobilov v kazenskem postopku	202
3. Nove možnosti na področju elektronskih podatkov v osebnih vozilih z algoritmi.....	208
4. Veliko podatkovje v slovenskih preiskavah kaznivih dejanj	211
5. Sklep.....	212
Potencial velikega podatkovja z vidika obrambe obdolženca (<i>Janez Stušek</i>).....	217
1. Uvod	218

2.	Potencial velikega podatkovja z vidika obrambe v kazenskem pravu	224
3.	Zaključek	230

Potencial velikega podatkovja v kazenskih postopkih – refleksija (kazenskega) sodnika

(mag. <i>Martin Jančar</i>)	233	
1.	Uvod	234
2.	Veliko podatkovje in kazensko pravo.....	242
3.	Uporabnost oziroma vpliv na kazenskopravne institute	246
3.1.	Priporni razlogi.....	246
3.2.	Kazenska sankcija	252
4.	Zaključek	257

III. Boj zoper korupcijo in obveščevalna dejavnost v luči velikega podatkovja

Korak k preprečitvi ugrabitve proračunskih sredstev

(mag. <i>Primož Križnar</i>).....	263	
1.	Uvod	264
2.	Javni osebni podatki	266
2.1.	Lobiranje	266
2.1.1.	Osnovno o lobiranju	267
2.1.2.	Izvedba lobiranja in relevantni osebni podatki	269
2.2.	Financiranje političnih strank.....	271
2.3.	Javnost odločevalcev.....	274
2.4.	Erar.....	275
3.	V iskanju sorazmernosti.....	277
3.1.	Test legitimnosti	278
3.2.	Test nujnosti	279
3.3.	Test primernosti posega	280
3.4.	Test sorazmernosti med težo posega ter vrednostjo zasledovanega cilja.....	282
4.	Sklep.....	285

Slovenska kriminalistična obveščevalna dejavnost in varstvo zasebnosti (<i>dr. Sabina Zgaga</i>)	291
1. Uvod	292
2. Kriminalistična obveščevalna dejavnost	294
3. Normativni okvir kriminalistične obveščevalne dejavnosti	295
4. Viri podatkov kriminalistične obveščevalne dejavnosti	299
4.1. Policijski informatorji	300
4.2. Pridobivanje podatkov od prijetih in zaprtih oseb	305
4.3. Javni informacijski viri	306
4.4. Znanstvena dela	309
4.5. Podatki, zbrani s strani (drugih) operativnih enot Policije, obveščevalnih služb ali drugih vladnih agencij	309
4.6. Tajne policijske preiskave, prikrit fizični in elektronski nadzor ..	312
5. Zaključek	313

IV. Pravo varstva osebnih podatkov in zasebnosti pod pritiski velikega podatkovja

Evropska Direktiva o uporabi podatkov iz evidence podatkov o potnikih: v iskanju ravnovesja med varstvom zasebnosti in osebnih podatkov ter učinkovitim bojem proti kriminalu (<i>mag. Tina Korošec</i>)	323
1. Uvod	324
2. Pot do PNR direktive	326
2.1. Zgodovinski pregled	326
2.2. Harmonizacija nacionalnih sistemov PNR	328
2.3. Predhodni podatki o potniku	330
3. Pregled ureditve, ki jo prinaša PNR direktiva	331
4. Kritični preudarki: izbrani vidiki	333
4.1. Pravica do spoštovanja zasebnega življenja in varstva osebnih podatkov	335
4.1.1. Poseg v izvrševanje pravic	336
4.1.2. Poseg, predpisan z zakonom	337
4.1.3. Cilji splošnega interesa, legitimni cilji	339
4.1.4. Načelo sorazmernosti	340
4.2. Vmesni zaključek	346

5.	Ureditev v Sloveniji: novela Zakona o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol-A)	347
6.	Zaključne misli	350
Je v dobi velikega podatkovja še prostor za mikro pravice posameznika?		
	(mag. <i>Helena Uršič</i>)	357
1.	Uvod	358
2.	Pravni okvir za obdelavo podatkov v zasebnem sektorju	360
2.1.	Temeljna pravica do zaščite osebnih podatkov	360
2.2.	Nova evropska Uredba o varstvu podatkov kot odgovor na izzive velikega podatkovja	362
3.	Mikro pravice posameznika v velikem podatkovju	365
3.1.	Mikro pravice kot nadzorne pravice	365
3.2.	Pravica do informacije	366
3.3.	Pravica do dostopa	369
3.4.	Pravica do pozabe	371
3.5.	Pravica do prenosljivosti	372
3.6.	Pravica ne biti predmet avtomatiziranega odločanja (vključno s profiliranjem)	374
4.	Zaključek: v dobi velikega podatkovja posamezniki izgubljajo nadzor nad svojimi osebnimi podatki	376
Stvarno in imensko kazalo (<i>Dean Zagorac</i>)		383
Kazalo normativnih aktov		391
Kazalo sodnih odločb		395